

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

כוס עיקרין וכעובדא דיהודית דביתהו דר"ח סוף הבא ע"י רק לקיום המין עשה בטבעה שתשוקתה להוליד עזה משל איש ומצאנו לרחל שאמרה הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ובזה ניחא הך דאמר רב יוסף סוף פרק הבא ע"י דאין נשים מצוות בפו"ר מהכא אני אל שרי פרה ורבה ולא קאמר פרו ורבו היינו דבאדם וחיה שביך אותן קודם החטא שלא היה לה צער לידה היה מצוות שניהם בפו"ר ואמר להם פרו ורבו אבל לאחר החטא שהיה לה צער לידה והיא רוב פעמים מסתכנת מזה עד כי אמרו אשה נשבעת שלא תזדקק כו' לכן בנח אף דכתיב ויאמר להם פרו ורבו הלא כתיב קודם ויברך את נח ואת בניו אבל נשיהם לא הזכיר שאינם בכלל מצוה דפו"ר, וכיעקב קאמר פרה ורבה וזה נכון ובמהרש"א סנהדרין נ"ח הניח זה בויש ליישב וכונן לזה ודו"ק:

עוד יתכן לאמר בטעם שפטרה התורה נשים מפו"ר משום דבאמת הלא הטביעה בטבע התשוקה ובנקבה עוד יותר כמו שאמרו טב למיתב טן דו וכו', ודי במה שהיא מוכרחת בטבע וע"כ דעיקר המצוה היא כמו דתנן ביבמות לא יבטל אדם מפו"ר אא"כ יש לו בנים כו' דאם נשא אשה ולא ילדה מחוייב ליקח אשה שיש לה בנים ומדרך התורה לבלי לגדור הטבע וכיו"ב אמרו דרכיה דרכי נועם כמוש"כ. ולכן לגזור על האשה כי תנשא לאיש ולא יוליד תצא מאהוב נפשה ותקח איש אחר זה נגד הטבע לאהוב השנוא ולשנוא האהוב. ורק האיש שיכול לישא עוד אחרת עליו הטילה התורה מצוה, וזה המשך המאמרים שאמר ר' אליעזר בר"ש סוף פרק הבא ע"י ודו"ק:

ויאמר אלקים אל נח ואל בניו בוי. ר"י אמר לפי שעבר על הציווי לפיכך נתבזה ר"נ אמר לפי שהוסיף על הציווי כו' לפיכך

שלא נישא נשים כו' ונמצא זרעו של א"א כלה מאיליו, ולא ע"י עו"ג רש"י, לזה אמר כי אף בשעת שיש חרב ושפיכת דם הרבה אין לכם להביט ע"ז כי אנכי אדרוש את נפש האדם ושפך דם האדם דמו ישפך רק אתם פרו ורבו ולא תאמרו כי למה נלד לבהלה ולכליון מוטב שיהיה כלה מאיליו אין לכם להביט ע"ז ולכן כתיב בשאלתות דרב אחאי פרשה ברכה דמצוה ליקח נשים ולהוליד בנים מקרא דירמ"י דאמר קחו לכם נשים והולידו בנים כונתו דאף בעת הגזירה והגלות מצוה לפרות ולרבות כמו ירמ"י שצוה לבני הגולה בבבל ועיין הגהות מיימוני פרק ט"ו מהלכות אישות בזה ודו"ק היטב:

פרו ורבו וכו'. לא רחוק הוא לאמר הא שפטרה התורה נשים מפו"ר וחייבה רק אנשים כי משפטי ד' ודרכיו דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבל, ומכל דבר האסור לא מנעה התורה בסוגה ההיתר כמו שאמרו פרק כל הבשר ומשום זה לא מצאנו מצוה להתענות רק יום אחד בשנה וקודם הזהירה וחייבה לאכול, וכן לא מנעה המשגל מכל בריה לבד ממשו רבינו לפי שלא היה צריך לגודל מעלתו ולזהירות גופו ויותר מזה במלחמה בעת הנצחון לגודל החוס והרחבת הלב ידע אל דעות כי אז לא יתכן לעצור בעד הרוח בעת חשקו באשה יפ"ת והתירה התורה יפ"ת א"א וכמאמרם לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר וכבר האריך בזה מחבר אחד ומצאנו איך היה זאת לאבן פינה לאבות הקבלה שפטרו מיבום מי שמתו בניו אח"כ משום דרכיה דרכי נועם וא"כ נשים שמסתכנות בעיבור ולידה ומשום זה אמרו מיתה שכיחא עיין תוס' כתובות פ"ג ע"ב ד"ה מיתה שכיחא לא גזרה התורה לצוות לפרות ולרבות על אשה. וכן מותרת לשותת

מפורש בסוכהדרין דף ק"י כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להכניס נחש כתיב הכא ויזבח אדוניו וגו' עם אבן הזוחלת וכתיב בתם עם חמת זוחלי עפר ע"כ, הרי מפורש דמחלוקתו של אדוניו הינה מחלוקת על עיקר מלכות בית דוד, והיינו כמש"כ.

מחלוקת רק נגד שלמה בלבד, אלא גם נגד דוד בעצמו, אם תחזיקים מלכות בית דוד אם לא, אשר צ"ח לו ע"ז הכעטה מדי וכתותי מפניו לריו וגו', וזהו שהזכיר כאן אשר פרס את נפשו מכל לרה וגו', דבכה זו הכעטה ימליך את שלמה כיום למלך, ולא תחזיקים ע"ה אדוניי. שוב הראו לי הדבר

תולדות

ותאמר אם כן למה זה אנכי

בני דלא מעלו. ולפי"ז צאשה שאינה מוכרת על פו"ר הדין עם חזקי דאין שוב לעסוק בפריי ורבי כל שידעת צרוכיך דנפקי מינה בני דלא מעלו אף אם תלד גם לדיקים כמו בחזקי. והנה צפירש"י שם מביא מהמדרש דברלי"ה הינה דכשכיתה עוברת על פתח ע"ז עשו מפרנס ללאת, וזהו שאמרה אם כן למה זה אנכי, הרי אנכי לא נעויתי על פו"ר ולמה לי כל העורח והעמל הזה להוליד בן רשע עובד ע"ז, וכמו בחזקי שר"ה למנוע מזה, וזהו שר"ה לומר במלת אנכי, דעל יחזק לייק כלום דהוא מחבר על פו"ר, אבל חללה ל"ש הטעם דמאי דמפקדת וכו', ואין שוב לפני כל העסק, וכש"כ.

י"ל עפ"י"מ דאיתא בצרכית דף י' לחזקי לא עסק צפיר משום דחזא צרוכיך דנפקי מיני בנין דלא מעלו וישעי אמר לו צדדי כצדי דרחמנא למח לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד עיי"ש, הרי דאצ"ג דילאן מחזקי גם לדיקים כמו יאשיכו ולדקי ורובבל ועוד, מ"מ כיון דחזא צרוכיך שילאן ממנו גם רשעים כמו מנשה ואמון לא ר"ה לעסוק צפיר, ורק ישעי אמר לו דמאי דמפקדת איבעי לך למעבד דלא ניתנה הרשות להכעל ממלות עשה בשביל איזה טעם שיהי, אבל בלאו הכי טעמא דמאי דמפקדת איבעי לך למעבד, שהוא מחבר ומורה ע"ז, לרקו דברי חזקי דמועב של לעסוק צפיר משיאלו

וישאלו אנשי המקום לאשתו וגו'.

הו על עסקי אשתו, כדאיתא במכות דף ע"ו ועו"ש, ורק אנשי המקום מעגלם שאלו ואמר להם אחותי היא.

פ"י שאצ"מלך בעצמו כבר לא שאל הפעם על רבקה מי היא, כי כבר למד ממשנה דאברהם שאמר לו הקב"ה אכסגחי שבה לעיר על עסקי אכילה ושתי שואלין אותה

ווי"ש בני וכו' ועתה שא נא כליך וכו' כלומר שאף בהיותך בני אינו מועיל לחול הברכה בדשא"ק כיון דאיכא אחיך וזהו לחובתו לכן שא נא כליך וכו' ואוכלה ואברככה וכו' דכל שקבלתי הנאה כאן לפני הדיבר הברכות אין כאן ספק דהגם דהוה דשא"ק יחולו על ראשך. ווי"ש רבקה הנה שמעתי את אביך כלומר שמעתי והבנתי דאף שהוא אב וכל לגבי אבא ליכא דשא"ק מ"מ הכא לא מהני ולכן ציחק לו ועתה שא נא כליך וכו' כי בזה דמטי ליה הנאה בשביל הברכות יחולו עליו:

וזהו שאמרה הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר וכו' כלומר מסיבה שהוא אביך גם כן מדבר אל עשו אחיך לא הספיק טעם דעתו של אדם קרובה אצל בנו דכיון דמטי לך פסידא הלא הוא אביך ולית תחומין במעיא ומצד זה ציווה לצוד כשיטת מהרש"א והרב פ"מ לקבל הנאה שתחול הברכה ועתה בני שמע בקולי וכו'. וכן יעקב אע"ה אמר לו קום שבה ואוכלה מצידי בעבור תברכני נפשך כיון דאני נתן דבר מה להתברך לא יש שום פקפוק. וכששאלו מה זה מהרת השיב יעקב כי הקרה ה' אלהיך לפני רמז חילוק אחר דזהו רצון הבורא שתברכני וא"כ אין כאן שום ספק דכיון דה' מסכים לגבי דידיה כביכול אין פקפוק מטע' דשא"ק כי הוא היודע גבול ושיעור הברכות והוא קצוב כלפי שמיא:

ח) ותאמר אם כן למה זה אנכי שמעתי במשול מפני מה היו אמותינו עקרות לפי שהקדוש ברוך הוא מתאה לתפלתן של צדיקים. ואו"ל אמותנו לא היו בפתקה של חוה שלא הי"ל צער עיבור ולידה וכן כל נשים סתם צדקניות כדת מה לעשות ווי"ש ויתרוצצו הבנים וכו' שהי"ל צער גדול בעיבור וזהו ותאמר א"כ שהייתי בפתקא של חוה ואיני מהצדקניו' למה זה אנכי עקרה ולמה התאויתי לילד כיון שאיני צדקת דתו ליכא למימר דהייתי עקרה מטע' שהקב"ה מתאה לתפלתן של צדיקים דהרי איני צדקת כי גדל צער העבור

מטעמי' ואוכלה ואברככה וכו' לך נא אל הצאן וקח וכו' וכן יעקב אמר ואוכלה מצידי בעבור תברכני נפשך וכו' דמכל זה מורה ובא להציד ואכילת יצחק מוכרחת לברכות ואנתנו לא נדע מה ענין האכילה אצל ברכות. ועוד יש לדקדק איזה דקדוקי' מורגשי' כאשר ירדוף הקור"א:

ויראה בהקדים מ"ש הרמב"ם פ"א דמכירה דמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב אינו חייב וכתבי האחרונים דאם נתחייב לבנו בדבר שאינו קצוב גם לדעת הרמב"ם מתחייב וסמוכות שלהם ממ"ש בש"ס בבתרא על משנת ילדה אצתי זכר יטיל מאתים דהמזכה לעובר לא קנה ואם תאמר משנתנו דעתו של אדם קרובה אצל בנו וה"ה במתחייב לבנו בדבר שאינו קצוב דאע"ג דבעלמ' לא סמכה דעתיה כשהיא לבנו דעתו קרובה והוי חיוב. אמנם יש לחלק דאם יש לו שני בנים ומתחייב לאחד בדבר שאינו קצוב ומוזה יצא הפסד לבן השני דלדעת הרמב"ם גם בזה לא קנה דמאי אמרת דעתו של אדם קרובה אצל בנו. הרי גם אחר הוא בני ודעתו קרובה אליו נמי דלית תחומין במעיא וא"כ יש לדון בזה ככללין דאין אדם מתחייב בדבר שאינו קצוב. אמנם כתבו הרב פ"מ ח"ב סוף סי' ל' והרב בני שמואל סי' ל' דע"כ לא סבר הרמב"ם דאינו מתחייב בדבר שאינו קצוב אלא במתחייב בלא כסף ובלא מחיר אבל אם נתן לו דבר מה כדי שיתחייב בחיוב הזה אף בדשא"ק חל החיוב ועמ"ש הרב מש"ל לשם פ"א דמכירה יהרב בית דוד ח"מ סימן י"ג דף ח"י ע"א:

והשתא יצחק אע"ה רצה לברך הברכות שהם דבר שאינו קצוב דלדעת הרמב"ם ורבתינו אין אדם מתחייב בדשא"ק וה"ה נימא דלא יחולו הברכות דהוה דשא"ק ומצד שהוא בנו הכא לא מהני שהוא לחובת אחיו וליכא למימר דעתו של אדם קרובה אצל בני כדארמין ומחמת זה בחר יצחק אע"ה שיצוד ציד בעבור לקבל הברכות ובוה אף שהם דשא"ק חלים כדעת מהרש"א והרב פני משה

פני תולדות דוד לו

האם וזה משום דהאם דעתה קרובה עם אחיה ועשו נדמה ללבן ויאמרו העולם דרבקה גרמה ח"ו. או יאמרו דאם רבקה היתה צדקת בצירוף צדקת יצחק לא היה יוצא עשו רשע (וכמ"ש לו ישעיה הנביא לחזקיה זכותא דידי ודידך מהניא) [וכמ"ש חזקיה לישעיה הנביא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי בנין דמעלו וכמ"ש פ"ק דברכות דף י"ד] ולכך יקללו את רבקה דהיא גרמא שלא היתה צדקת כיצחק. אבל יצחק כ"ע ידעי שהיה עולה תמימה:

ט) ויקרא שמה רחובות אפשר טעם שקרא לבאר הזה רחובות בלשון רבים לרמוז כי גם עשק ושטנה נתיבשו והחזירום לו כמ"ש בתרגום המיוחס ליונתן והוא הטעם שלא רבו על זאת ח"ש ויקרא שמה רחובות לשון רבים כי גם הבארות הקודמים החזירום ויאמר כי עתה נתגלה שהרחיב ה' לנו בשבילנו וגם לשעבר היה בעבורינו ודוק:

יוד) ואבימלך הלך אליו מגרר וכו' ויאמר ראה ראינו וכו' יש לדקדק תיבת מגרר יתירה וגם כפל ראה ראינו וכבר רז"ל פירשו ואפשר במ"ש בתרגום המיוחס ליונתן דבגרר נתיבשו הבורות והאילנות לא עשו פירות וגם אמרו רז"ל שבאו לטטים עליו. ובתחילה סברו שהשפע היה בעבורם ויצחק נהנה משפעם ולז"א לך מעמנו כי עצמת ממנו פ"י מסיבת השפע הבא לנו ועתה הבינו שהשפע היה בא ליצחק והם נתגי' ממנו ועד הן ביא דכשהלך יבשה הארץ. וזהו שאמר ואבימלך הלך אליו מסיבת גרר כלומר מעוצר רעה ויגון הבאה אל גרר דלקתה העיר בחוסר כל ועל כן הלך אליו מגרר מחמת גרר שנתפכה לרעה ויאמר ראה ראינו שתי ראיות ראינו הרעה הבאה אלינו וראינו דלא פסקה טובה ממך ומעת שיצאת מאתנו חסרנו טובה וכל זה מורה כי ה' עמך והשפע היה בשבילך ולכן עתה באנו לומר תהי נא אלה וכו':

יא) ויחַרְדַּ יצחק חרדה גדולה עד מאד אז"ל שראה גהינם פתוחה תחתיו

יותר מנשים דעלמא ע"כ שמעתי. ואפשר לומר דשאני רבקה שהיתה גלגול חוה עצמה כמ"ש בראש דוד משם מהרח"ו זצ"ל וא"כ לעולם שהיא צדקת והקב"ה מתאוה לתפלתה ומיהו צער העיבור יש ומשונה משאר צדקניות כיון שהיא חוה עצמה וז"ש ויאמר ה' לה שני גוים וכו' ורב יעבוד צעיר וזה היה ע"י הברכו' שיעקב אדה"ר ועשו נחש ורבקה יעצה ליעקב שהוא אדה"ר לרמות עשו הנחש וליקח הברכות כמ"ש מהרח"ו זצ"ל שתקנה פגמה וזהו כונ' ה' שני גוים אדה"ר ונחש ובאת לתקן לאדה"ר ורב יעבוד צעיר ולהיותך חוה יש לך צער העבור:

יב) ואפשר ע"ד במה שיש לחקור שאמרו רז"ל דלא נזכרה מיתת רבקה בתורה דלא לימרו ליט ביזיאי דהדין איינוק וק' דגם מיתת יצחק לא הי"ל להזכיר מטעם זה ויתרצו במשול גבי חזקיה דלא נסיב משום דחזא ברוח הקדש דהו"ל בני דלא מעלו ומשו"ה נגזר שימות וא"ל ישעיהו הנביא מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ובהדי כבשי דרחמנא למה לך. ולכן יצחק דמצווה על פו"ר אין הבריות מרננים עליו. אבל רבקה שאינה מצווה על פו"ר לא הי"ל לינש' ע"כ שמעתי ובהו אפשר לפרש קראין ויתרצו בנינים בקרבה שעשו מפרכס לצאת לפתח ע"ז וזה מורה שהוא רשע גדול יותר מרשעים אחרים דשאר רשעים היצה"ר אינו שולט אלא מעת צאתם לאויר ודין אשתני לגריעותא בבטן נעקר לע"ז ותאמר אם כן שיש רשע גדול מאד במעי. למה זה אנכי נשאתי דאיני מצווה על פו"ר איכו השתא גבר נחשירכן מן המוכן. וזהו אנכי לאפוקי יצחק דהוא מצווה. ויאמר ה' לה שני גוים וכו' ואת עושה מצוה מיהא כמ"ש הר"ן ריש פ' האיש מקדש וצריכה את להפריד הסט"א וזהו ממעיך יפרדו. ובהו אפשר פ' והייתי אני ובני שלמה חטאי' אני ובני דייקא למעוטי אתה שאתה מצווה על פו"ר:

ולחקירתנו דלמה ברבקה יאמרו ליט ביזיאי וכו' ולא יאמרו ליצחק שום קללה הטעם פשוט דרוב הבנים דומים לאחי

חומת תולדות אנך

צסכראס צצ' מאה דסינו ילסך דנולד כססיס אל'עה צ'ר
 מאס דצצביל ילחך ככרל העולם כעדוצר : ג ויעחר לו ס'
 פירש'י לו ולא לה לפי שאינו דומה תפלה לדיק צן לדיק וכו'
 לפיכך לו ולא לה עכ"ל כאשר ירדוף הקורח יצצ'ור ולא ידע
 אחי אלטריך רש"י נומר לפיכך לו ולא לה ואני צעכיי
 כתצתי צזה על פנ"י ועל שפ"ת הכ"חל. איכו השתח אחינח
 מילחא כמ"ש הר"ן ז"ל הוצא צעין יעקב פ"ק דיומא דיט
 ספרצ צין תיבה לו להיבה אליו דתיבה לו חף ססוא יחוד
 סו"י נחם ואיכס כנגשח חך תיבה אליו סוא יחוד יותר עלמי
 דסו"י כנגשח וזורה יחוד פרטי יותר מתיבה לו עש"צ ואפסר
 דז"ט רש"י ז"ל לו ולא לה דתיבה לו סוא יחוד ומיעוט ולריך
 לדרכו לו ולא לה. אמנס ומ שמייעע רצקה אינו מלד עלמוחס
 דלדקה סיא חלה לפי שאינו דומה תפלה לדיק צן לדיק. וכי
 תיעח מאן ליעא לן דאינו מיעוט לגמרי לרצקה מלד עלמה
 שאינס ראזיה להסחצל תפלתה לכך סיים רש"י ז"ל ואמר
 לפיכך לו ולא לה כלומר דאי סוי מיעוט גמור סו"לל ויעחר
 אליו ס' דאליו סיה יחוד פרטי ועלמי. וסשתח דכתיב לו
 שאינו יחוד עלמי אחי אומר שאינו דומה תפלה לדיק צן לדיק
 לפיכך לו ולא אליו : ד ותסר רצקה אשסו. יס לדקדק דסו"לל
 ותסר אשסו כמ"ס לככה אשסו. ויש מי שפירש דסחידוש סוא
 סלא סיכה שמה כמו קרה דסיה שמה פרי ואח"כ נקראת
 קרה דצסלוא ילחך לא נשתנה שמו לפי סה' אור וקראת
 שמו ילחך וכמו שאמרו צירושלמי. חך רצקה סיה לו לשנות
 שמה. וסיינו רצותח דהגס סלא נשתנה שמה נחקצלה תפלתו
 ותסר רצקה צשמה צלי סינוי וסכה סיא סרה : ד ותאמר
 אס כן למה זס אחי. פירשו כת הקודמין דשצנה רצקה
 דאצרהס אע"ה דסיה לו איזה סיגיס מאצ ואס הולך ליקח
 שפחה ולהוליד ישמעאל. ואח"כ סיליד משרה ילחך קדוש
 מרחם ולהכי לא נשא ילחך שפחה דאין צו פקולת. ועתה
 ככרלחסה פחיה רעה פרוי צחוך וועיה וכסענוצר על פתח
 ע"ז ומפרכס ללחח וז"ש ויחרוללו סצנים. ותאמר אס כן פסי'
 פקולת צילחך למה זס אחי ולא לקח שפחה סו"ל ליקח

ספחה

חומת אנך חולדות אנך ים

עממה להספיד הסיגים כמו שעשה אברהם בהגור עבד ואני
 הדל כל לסיים הכחוז וגם ליישב מ"ס רז"ל שני גוים בצענך
 אלו אנטוניוס ורבי ויש לדקדק מ"ס דקעו בני והלא כל
 חמדת ישראל ילא מרבקה. אמנם כהנו גורי האר"י ז"ל
 דמישמעאל אינם צאים גרים ומעשו צאים גרים זשה"ד
 בקלור נמרץ ואפשר דלהיות עשו צמעה של רבקה להביא
 לים טילאו גרים ומנו משא"כ ישמעאל שהיה בהגור ח"ס
 שני גוים בצענך אלו אנטוניוס שהיה עובד צעשו ונחגיגי
 ורבי יעקב אע"ה והכוונה הלא ים יתרון גדול צמם שעשו
 בצענך טיבואו גרים מעשו והראיה אנטוניוס וצמ"א כחצתי
 באורך צק"ד. והנה פירשו למה ז"ה גימטרא י"צ שהיה לה
 להוליד י"צ שצטים ולא רחמה מרוב לערה עבד. ואפשר
 דז"ס שני גוים בצענך גיים כתיב כעזז"ל ולדרכו אפשר
 דבלפי שאמרה למה ז"ה לכי שאינה רולה להוליד י"צ רמז
 לה דעשו שחת רחמי ונלאתו יחתוך מחיין שלה שלא
 תעבר כעזז"ל וז"ס גיים בצענך לשון חיתוך כמו גיים גיד
 הנטה ועיין צערוך : ך והנה תומים צצטנס. כי הצינה שני
 גוים צצטי עיזורים. עתה רחמה דצר חדש שהיו תאומים
 ולא אחר תאומים לבצור יעקב ולא זיווגו עם עשו. ויאל
 הראשון אף כי בצכורה אין לד מכירה עם כל זה יעקב הוא
 היה ראשון לילירה וליליאה גם כן דוגמת פנץ וזכה שהוליא
 יד הראשון זכה ויהי כעסיב ידו ילא פנץ ואח"כ ילא אחיו
 זכה. כן מה כי הוא הלשון עלמו ואחרי כן עם וכלן וא"כ
 לילירה וליליאה היה יעקב קודם רק שעשו לאדמימותו חרזותו
 ילא ראשון ואח"כ אחיו אף כי היה רולה ללאה קודם זהו
 מכה כיום טילאה שכחאה שקדמת ראשון כי לאמה לא כן
 זהו וימכור את צכורחו ליעקב כלומר צכורת יעקב ליעקב
 ע"ד וימינו צכקף שתינו. הרב הגדול מהר"ר וידאל לרפתי
 ז"ל צפירושו כ"י. ויש להסיב על דברי הרב ז"ל : ך ורבקה
 אוחצת את יעקב. פירוש כי היא היתה חום ויעקב אדס"ר
 ועשו היה הנחש שהעעה אותה וכמ"ס רבינו מהר"ח ז"ל.
 והבאחיו צק' הקטן ראש דוד. ואפשר לרמוז ורבקה אהבה את
 יעקב